

JILL SANTOPOLO

šviesa, kurios netekome

Jojo Moyes ir
Davidas Nichollsas viename!

The New York Post

baltos lankos

Jill Santopolo

Šviesa, kurios netekome

romanas

Iš anglų kalbos vertė Antanina Banelytė

baltos lankos

Versta iš:
Jill Santopolo, *The light we lost*, G.P. Putnam's Sons, an imprint of
Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC,
New York, 2017

Redaktorė
Aušra Kaziukonienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Ši leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-9955-23-985-7

Copyright © Jill Santopolo, 2017
All rights reserved including the right of reproduction in
whole or in part in any form.
© Shutterstock, viršelio nuotrauka
© Antanina Banelytė, vertimas į lietuvių kalbą, 2017
© Baltų lankų leidyba, 2017

Prologas

Mes pažinojome vienas kitą beveik pusę savo gyvenimo.

Mačiau tave palaimingai besišypsantį, pasitikintį savimi, nepaprastai laimingą.

Mačiau tave palūžusį, pažeistą, sutrikusį.

Tačiau tokio niekada nemačiau.

Tu mane išmokei pastebėti grožį visur. Kai pasaulį apgaubdavo tamsa ir viskas aplinkui imdavo griūti, visada matydavai šviesą.

Nežinau, kokį grožį, kokią šviesą rasiu čia. Tačiau pamėginsiu. Pasistengsiu dėl tavęs, nes žinau, kad tu dėl manęs padarytum tą patį.

Mūsų gyvenime buvo labai daug grožio.

Galbūt nuo to ir verta pradėti pasakojimą.

III

Pakilome liftu į vienuoliktą Vienos bendrabučio aukštą. Ten, koridoriaus gale, trūktelėjęs atidarei langą.

– Kai buvau antro kurso studentas, šią vietą man parodė vienas žmogus, – pasakei. – Iš čia matyti nepaprastai gražus Niujorko vaizdas. Niekur kitur tokio neišvysi.

Mudu pro langą išlipome ant stogo ir aš aiktelėjau. Pietinėje Manhatano pusėje vingiais kilo dūmai. Dangus nusidažęs pilkai, miestas pasidengęs pelenais.

– O Dieve, – ištariau. Akyse susitvenkė ašaros. Įsivaizdavau, kas ten buvo anksčiau. Kur stovėjo bokštai, pamačiau tik tuščią erdvę. Pagaliau atsikvošėjau. – Tuose pastatuose buvo žmonių.

Tavo ranka surado manąją ir suspaudusi laikė.

Stovėjome žiūrėdami į nelaimės padarinius, abiejų skruostais riedėjo ašaros. Ar ilgai? Nežinau. Su mumis turbūt buvo daugiau žmonių, bet aš jų neprisimenu. Prisimenu tik tave. Ir dūmų vaizdą. Jis tiesiog įsirėžė man į atmintį.

– Kas toliau? – pagaliau sušnabždėjau. Pamačiusi tą vaizdą, suvokiau užpuolimo siaubą. – Kas mūsų laukia?

Tu pažvelgei į mane ir mūsų akys, tebežvilgančios nuo ašarų, įsmigo vienos į kitas, taip prikaustydamos mus, kad pamiršome aplinkinį pasaulį. Tu ranka apkabinai mane per liemenį, o aš pasistiebiau ant pirštų galiukų, kad pasiekčiau tavo lūpas. Mes susiglaudėme, lyg mėgintume apsisaugoti nuo galimų ateities nelaimių. Tarsi tik įsisiurbusi tau į lūpas galėčiau išlikti saugi. Kai

tavo kūnas apgaubė manąjį, tavo stipriame ir šiltame glėbyje pasijutau saugi. Paliečiau tavo raumenis, jie suvirpėjo, tada pardiniau pirštus į tavo garbanas. Tu apvyniojai mano kasa savo delną, pajutusi, kad mano plaukai įsitempė, atlošiau galvą. Viską pamiršau. Tą akimirką ten buvai tik tu.

Daug metų dėl to jaučiausi kalta. Graužiausi, kad pirmą kartą bučiavomės tuo metu, kai miestas degė, jog tą akimirką galvojau tik apie tave. Tačiau vėliau sužinojau, kad mes nebuvo vieni. Kiti žmonės pakuždomis man prisipažino, kad tądien taip pat mylėjosi, pradėjo vaikus, susižadėjo, pirmą kartą ištarė: „Aš tave myliu.“ Mirtis savaip pažadina norą gyventi. Mes tada norėjome gyventi ir aš dėl to mūsų nekaltinu. Jau nebekaltinu.

Kai trumpam liovėmės, kad atsipūstume, priglaudžiau galvą tau prie krūtinės ir klausiausi tavo širdies, jos lygus plakimas mane nuramino.

O kaip mano širdies plakimas? Ar jis tave nuramino? Ar jis vis dar tave ramina?

IV

Grįžome į tavo kambarį, nes buvai pažadėjęs mane pavaišinti pietumis. Kai pavalgėme, pasakei, jog nori pasiimti fotoaparata ir, vėl užlipęs ant stogo, padaryti keletą nuotraukų.

– Pasiūlysi *Spectator*? – paklausiau.

– Laikraščiu? Ne. Pasiliksiu sau.

Virtuvėje pamačiusi krūvą nespalvotų nuotraukų su įvairiausiais universiteto miestelio vaizdais, suglumau. Jos buvo gražios, keistos, sklidingos šviesos. Kasdieniai daiktai taip padidinti, kad atrodė lyg šiuolaikinio meno kūriniai.

– Kas čia? – paklausiau, bet atidžiau išžiūrėjusi pamačiau, kad nuotraukoje iš arti įamžintas paukščio lizdas, išklotas laikraščiais, žurnalais ir rašiniu prancūzų literatūros paskaitai.

– Ak, buvo nuostabu, – pasakei man. – Džesika Čo. Pažįsti ją? Ji dainuoja *a cappella*. Deivido Blamo mergina. Ji man pasakė, jog pro langą mato lizdą, į kurį įsuktas kažkieno namų darbas. Tad nusprendžiau patikrinti. Teko persisverti per langą, kad pavyktų nufotografuoti. Džesė liepė Deivui laikyti mane už kojų, nes bijojo, kad nenukrisčiau. Bet man pavyko.

Sužinojusi tą istoriją, pradėjau tave vertinti kitaip – kaip bebaimį, narsų, pasiaukojantį šiuolaikinio meno kūrėją. Prisiminusi praeitį, spėju, jog norėjai, kad kaip tik taip apie tave galvočiau. Stengeisi man padaryti išpūdį, bet aš tada to nesupratau, tik mintyse šuktelėjau: „Oho!“ ir pamaniau: „Jis nuostabus.“ Tačiau iš tikrųjų tada ir vėliau, kai jau tave geriau pažinau, supratau, kad tu

visur matai grožį, pastebi tai, ko nepastebi kiti. Tuo mane visada žavėdavai.

– Ar kaip tik tuo nori užsiimti? – paklausiau, rodydama į nuotraukas.

Pakratei galvą.

– Ne, darau tai savo malonumui, – atsakei. – Mano mama yra menininkė. Turėtum pamatyti jos darbus – tai nuostabios, didžiulės abstrakcijos. Tačiau pragyvenimui ji užsidirba, tapydama Arizonos saulėlydžius turistams. Nenoriu tokio gyvenimo, kai reikia kurti tam, kad parduotum.

Atsiremusi į stalviršį, peržiūrėjau kitas nuotraukas. Rūdys, besiskverbiantis į akmeninį suolą, sutrūkinėjęs marmuras, aprūdijęs metalinis turėklas. Grožis ten, kur net neišsivaizdavau jį esant.

– Ar tavo tėtis irgi menininkas? – smalsavau.

Tavo veidas apsiniaukė. Rodos, staiga užsisklendei savyje.

– Ne, – atsakei. – Jis ne menininkas.

Regis, peržengiau pavojingą ribą. Nežinojau, kad ji yra. Tačiau tai įsidėmėjau – taip palengva ėmiau žvalgyti tavo teritoriją, tikėdamasi, jog puikiai ją pažįsiu, kad man bus lengva joje orientuotis.

Tylėjai. Aš taip pat. Kažkur vis dar būgnijo televizorius, girdėjau, kaip žinių pranešėjai kalba apie Pentagoną ir Pensilvanijoje nukritusį lėktuvą. Mane vėl apėmė siaubas. Padėjau nuotraukas ant stalo. Tokiu metu galvoti apie grožį nederėjo. Tačiau dabar, prisiminusi tą akimirką, manau, kad galbūt kaip tik tai ir reikėjo daryti.

– Regis, sakei, jog nori valgyti? – paklausiau, nors pati alkana nesijaučiau, o nuo televizoriaus ekrane šmėsčiojančių vaizdų sukilo šleikštulys.

Iš tavo turimų produktų galėjome pasigaminti tik načių užkandžio. Tad negalvodama supjausčiau pomidorus, surūdijusiu įrankiu atidariau pupelių skardinę, tu ant vienkartinio folijos padėklo išdėliojai kukurūzų traškučius ir į dubenį aptrupėjusiais kraštais patarkavai sūrio.

– O tu? – paklausei, tarsi mūsų pokalbis nebūtų nutrūkęs.
– Mhm? – numykiau, spausdama skardinės dangtelį į vidų,
kad jį išplėščiau.

– Ar tu menininkė?

Padėjau metalinį dangtelį ant stalo.

– Ne, – atsakiau. – Vienintelė kūryba, kuria užsiimu, – istorijų kambario draugėms rašymas.

– Apie ką? – paklausei, žaismingai pakreipęs galvą.

Nudelbiau akis, kad nepamatytum, kaip raustu.

– Kaip čia pasakius, – ištariau neryžtingai. – Jos apie paršelio pavidalo arbatinuką, vardu Hamiltonas, kuris atsitiktinai pateko į triušių koledžą.

Iš nuostabos pratrūkai juoktis.

– Hamiltonas. Paršelis, – ištarei. – Supratau. Kaip juokinga.

– Ačiū, – pasakiau, vėl žvilgtelėjusi į tave.

– Tai štai kuo nori užsiimti baigusi studijas?

Pasistiebęs paėmėi aštraus padažo stiklainį ir ėmėi trinksėti jo dangtelį į stalo kraštą, kad atsileistų.

Pakračiau galvą.

– Nemanau, kad paršelio Hamiltono istorijos būtų labai perkamos. Galvojau kurti reklamą, bet dabar tai man atrodo kvaila.

– Kodėl kvaila? – paklausei. Stiklainio dangtelis pūkštelėjęs atsisuko.

Akimis parodžiau į televizorių.

– Ar ji prasminga? Reklama. Jei šiandien būtų paskutinė mano gyvenimo diena ir visą brandų amžių būčiau praleidusi tik stengdamasi žmonėms parduoti ką nors... tarkuotą sūrį ar kukurūzų traškučius... kažin kaip jausčiausi? Ar būčiau tinkamai išnaudojusi man skirtą laiką?

Prikandai lūpą. Tavo akys tarsi sakė: „Aš irgi apie tai galvoju.“
Daugiau sužinojau apie tave. O tu galbūt apie mane.

– Kaip suvokti, ar prasmingai nugyvenai gyvenimą? – paklausei.

– Kaip tik tai ir bandau išsiaiškinti, – pasakiau, o galvoje sukosi mintys. – Manau, jog reikia jį pažymėti teigiamu ženklu, po savęs palikti pasaulį šiek tiek geresnį, nei radai.

Aš vis dar tuo tikiu, Geibai. Visą savo gyvenimą stengiausi tai daryti – manau, kad tu taip pat.

Pamačiau, kaip tavo akys nušvito. Nelabai supratau kodėl. Tada dar tavęs gerai nepažinojau. Tačiau dabar žinau, ką reiškia toks nušvitimas, – tavo mąstysena pradėjo keistis.

Pamerkęs traškutį į padažą, atkišai jį man.

– Nori? – paklausei.

Atsikandau pusę, kitą pusę įsimetei sau į burną. Tavo akys išmigo į mano veidą ir nuslydo kūnu. Jaučiau, kad tyrinėji mane iš visų pusių, tarsi iš įvairių stebėjimo vietų. Paskui pirštų galiukais brūkštelėjai man per skruostą ir mes vėl pasibučiavome – tąkart bučinio skonis buvo lyg druskos ir aitriųjų paprikų.

Būdama penkerių ar šešerių, raudonu pieštuku išpiešiau savo kambario sieną. Neprisimenu, ar tau tai pasakojau. Nesvarbu. Taigi piešdama širdis, medžius, saules, mėnulių ir debesis, žinojau, jog elgiuosi netinkamai. Jaučiau tai paširdžiuose, bet niekaip negalėjau liautis – labai norėjau piešti. Mano kambarielyje vyravo rausva ir geltona spalvos, tačiau man labiausiai patiko raudona. Norėjau raudono kambario. Man *reikėjo* raudono kambario. Žinojau, jog piešdama ant sienos elgiuosi ir tinkamai, ir netinkamai.

Tą patį jaučiau ir mūsų pažinties dieną. Bučiuodama tave, kai aplinkui siautėjo skausmas ir mirtis, jaučiausi ir teisi, ir neteisi. Tačiau kaip visada maniau, jog esu teisi.

Įkišau ranką į tavo džinsų galinę kišenę, tu – į manąją. Priglugdome vienas prie kito. Tavo kambarielyje suskambo telefonas, bet tu nekreipei dėmesio. Tada telefonas suskambo Skoto kambarielyje.

Skotas tuoj pat įėjo į virtuvę ir atsikrenkštė. Mes, atsitraukę vienas nuo kito, pažvelgėme į jį.

– Geibai, tavęs ieško Stefanija, – pasakė jis. – Liečiau jai palaukti.

– Kas ta Stefanija? – paklausiau.

– Niekas, – burbtelėjai, bet Skotas greitai paaiškino: „Jo buvusi mergina.“

– Ji verkia, drauguži, – pasakė tau Skotas.

Nuliūdai, tavo akys bėgiojo nuo Skoto prie manęs.

– Ar gali pasakyti, kad po kelių minučių jai paskambinsiu? – paprašei.

Skotas linktelėjo ir išėjo, o tu sugriebei mano ranką, mudu sunėrėme pirštus. Akys vėl susitiko, kaip tąkart ant stogo, ir aš negalėjau nukreipti žvilgsnio į šalį. Mano širdis ėmė smarkiai plakti.

– Liucija, – ištarei mano vardą aistringai. – Žinau, kad esi čia ir tau galbūt atrodys keista, bet aš turiu įsitikinti, kad jai viskas gerai. Mes draugavome visą paskutinį kursą ir tik praėjusį mėnesį išsiskyrėme. Šiandien...

– Supratau, – pertraukiau. Ir... keista, bet man tu dar labiau patikai, nes rūpinaisi Stefanija, nors su ja jau nebedraugavai. – Man vis vien reikia grįžti pas kambario drauges, – pasakiau, nors ir nenorėjau eiti. – Ačiū tau už... – tariau, bet nežinojau, kaip užbaigti sakinį, ir supratau, kad negaliu šito padaryti.

Suspaudei mano pirštus.

– Ačiū, kad šiandien privertei mane susimąstyti, Liucija, – pasakei. – Lus. *Luz* ispaniškai reiškia „šviesą“, ar ne? – Nutilai.

Linktelėjau.

– Ačiū, kad šią tamsią dieną pripildei šviesos.

Nuspalvinai žodžius jausmu, kurio aš nemokėjau išreikšti.

– Tu tą patį padarei man, – prisipažinau. – Ačiū.

Mes vėl pasibučiavome, man buvo sunku nuo tavęs atitraukti. Buvo labai sunku išeiti.

– Paskambinsiu vėliau, – pažadėjai. – Rasiu tavo numerį telefonų knygoje. Atsiprašau, kad nepavyko pasigaminti načių.

– Būk atsargus, – pasakiau. – O načių pavalgysime kitą kartą.
– Būtinai, – pritarei.

Išėjau mąstydamą, kad pačią baisiausią mano gyvenimo dieną man nukrito trupinėlis gėrio.

Tu iš tikrųjų po kelių valandų paskambinai, bet aš tikėjau ne tokio pokalbio. Pasakei, jog apgailėstauji, labai apgailėstauji, kad judu su Stefanija vėl esate kartu. Mat dingo jos vyresnis brolis – jis dirbo šiauriniame Pasaulio prekybos centro dangoraižyje – ir jai tavęs reikia. Tikėjaisi, jog tave suprasiu, ir vėl padėkojai, kad tamsią dieną pripildžiau šviesos. Tvirtinai, kad pažintis su manimi tau labai reikšminga. Dar kartą atsiprašei.

Nederėjo jaustis įskaudintai, bet aš kaip tik taip jaučiausi.

Iki semestro pabaigos su tavimi nesikalbėjau. Kitą semestrą taip pat. Per Kramerio paskaitas persėsdavau į kitą vietą, kad nereikėtų būti šalia tavęs, bet kai pasakojai apie Šekspyro kalbos ir kuriamų vaizdų grožį, kurį išvelgdavai net šturpiiausiose scenose, aš klausiausi.

*Deja, – skaitai garsiai, – raudono šilto kraujo upė,
It vėjo sujudinta versmė,
Srūva kunkuliuodama iš tavo lūpų,
Rožės žiedlapių švelnių.**

Tačiau aš galvojau tik apie tavo lūpas ir apie tai, kaip jos lietė manąsias.

Bandžiau pamiršti tą dieną, bet nesugebėjau. Negalėjau pamiršti, kas nutiko Niujorkui, Amerikai, žmonėms bokštuose. Ir to, kas nutiko mums. Net dabar, kai kas nors teiraujasi: „Kur buvai, kai griuvo Niujorko bokštai?“ arba „Kur tądien buvai?“, arba „Kaip tai nutiko?“, pirmiausia prisimenu tave.

* Citata iš Viljamo Šekspyro pjesės *Titas Andronikas* (pažodinis vert.).

Esama akimirų, kurios pasuka žmogaus gyvenimą kita linkme. Daugeliui, kurie tada gyveno Niujorke, tokia akimirka tapo rugsėjo vienuoliktoji. Kad ir ką būčiau veikusi tą dieną, viskas būtų buvę svarbu, įsiskverbę į mano protą ir likę širdyje. Nenutuokiu, kodėl tada sutikau tave, tačiau tikrai žinau, jog amžiams tapai neatskiriama mano biografijos dalimi.